

# Tredje karl på Møltrup Optagelseshjem 1947 – 1949

I al den tid Møltrup har været Optagelseshjem, har der været en fast stab af medarbejdere, der med hjælp fra 'sønnerne' skulle få hverdagen til at fungere bedst muligt. Dette forhold gjorde sig også gældende i 1947, da en 17-årig ung mand fra Vildbjerg (lille by tre km fra Møltrup), Niels Korshøj, søgte og fik pladsen som tredje karl med tiltrædelse 1. november 1947 for en årlig løn af 3.000 kroner.

De faste medarbejdere på Møltrup på det tidspunkt var, ud over forstander Peder Kastrup, en stedfortræder, der også var leder af børstebinderiet og træværkstedet, en forvalter, en forkarl, en anden karl, en tredje karl, en fodermester, en staldmedarbejder og en køkkenchef.



*Niels Korshøj som 18-årig, da han tjente på Møltrup.*

Niels' arbejde bestod naturligt nok af alt forefaldende arbejde i forbindelse med markbruget startende om foråret med udkørsel af staldgødning, nedpløjning af samme samt harvning og derefter såning af diverse kornsorter og roefrø. I løbet af sommeren skulle roerne renses og udtynnes, inden græsset hen gennem ådalen blev slået, tørret og sat i stakke, hvor det efter yderligere tørring ventede på at blive kørt i hus som et velduftende vinterfoder for køer og kalve.

Sensommeren betød, at selvbinderen skulle trækkes frem fra mørket for at blive klargjort til den forestående kornhøst. En langvarig og spændende tid stod nu for døren.

Efter afhøstningen blev negene sat i skokke bestående af en seks til otte neg for at tørre, før de blev kørt hjem i laden eller sat i stakke udenfor.

Knapt var denne travle og arbejdskrævende tid forbi, før man så småt kunne begynde at forberede sig på roeoptagningen i slutningen af oktober og begyndelsen af november.

Efter veloverstået optagning og kuling af rodfrugterne var det tid til den afsluttende efterårspløjning, så man kunne gå vinteren i møde med god samvittighed.

Ud over de daglige gøremål i forbindelse med markarbejdet, havde Niels også et fast bijob som tredje karl. Det bestod i, at han skulle sørge for at holde ajlemængden i gårdens tre ajlebeholdere nede på et acceptabelt niveau.

Denne udkørsel af ajle kunne undertiden give problemer, hvis tøndnen, der lå på



*Høsten er i fuld gang på Møltrup omkring 1928. Timring by ses i baggrunden.*

*Foto: Timring Arkiv.*

en såkaldt stivvogn ikke havde været brugt i længere tid, så staverne derfor havde trukket sig sammen, hvilket medførte større eller mindre utætheder. Dette problem havde den følge, at man i begyndelsen af ajleudkørselen kunne risikere kun at nå frem til marken med et halvt læs. For at undgå dette problem blev der nogen tid i forvejen ofte lagt våde sække på tøndens, så træværket kunne udvide sig. Ikke blot undgik man griseriet, men det var også spild af god gødning, som der var rigeligt brug for i de første efterkrigsår. Trækkraften bestod af heste, og hver af karlene fik ansvaret for kørsel med hver sit hestespand.

Som det ses, havde Møltrup i 1947 fem spand arbejdsheste, der var afrundet af den jyske race. Desuden havde gården endnu et spand heste, som var af en lettere type – vistnok oldenborgere. De blev brugt af kusken, hvis arbejde bestod i at klare transportkørselen af både varer og personer til og fra Vildbjerg.

Han havde to vogne til rådighed – én til den daglige varetransport og en flottere med bænkerader i siderne og faste gummihjul, når der skulle transporteres gæster til og fra Møltrup.

Arbejdet vedrørende disse transporter var en betroet opgave, og kusken var i Vildbjerg mindst én gang hver dag.

Vel ankommet til byen satte han hesten på stald under købmandsgården, der lå, hvor



*Så er der klar til afgang – denne gang med en jysk best for vognen.  
Fotografiet er fra omkring 1928. Foto: Timring Arkiv.*

Vildbjerg Bibliotek ligger i dag. Derefter gik han en runde for at få klaret dagens opgaver. Posthuset på stationen var stort set et fast punkt på programmet. Her blev der udvekslet pakker og breve med postmesteren.

Med det liv som mange af mændene, der kom på Møltrup, havde levet, måtte også apoteket jævnligt aflægges et besøg. Ellers var det hovedsageligt slagter- og købmandsvarer, det drejede sig om.

Turen blev ofte, når hestene atter var spændt for vognen, afsluttet med en tur omkring Vildbjerg Mølle for at tage nogle sække hønsefoder med.

Også private indkøb for andre af Møltrups sønner kunne kusken klare, hvis de ellers havde givet ham penge og en dosmerseddell med.

De fysiske hestekræfter på Møltrup blev imidlertid så småt overhalet indenom af teknikken, mens Niels Korhøj var på stedet, for i 1947 fik gården sin første traktor af mærket Fordson Major – med gummihjul.

Hver dag stod Niels op klokken syv, så han lige kunne nå at kaste lidt koldt vand i ansigtet inden morgenmaden, der bestod af havregrød, havregryn, øllebrød, ost, marmelade og brød. Dertil blev der serveret kaffe, the og mælk.

Omkring dette morgenmåltid havde 2. karlen for øvrigt et lille ritual. Han var en stor og stærk ung mand, hvis krop i forbindelse med det hårde fysiske arbejde

krævede ekstra energi. Derfor smurte han ved morgenbordet et par ekstra klemmer med ost, som han opbevarede under kasketten til senere brug i løbet af formiddagen. Klokkeren 7:30 mødtes markfolkene ved hestestalden, hvor forvalteren uddelegerede dagens opgaver. Skulle man i marken, havde staldkarlen Aage alias 'Hitler' klargjort hestene, så de stod parat til afgang efter endt affodring og pålægning af seletøj. Hvorfor han blev kaldt 'Hitler', kan Niels Korshøj ikke huske. Måske havde han Hitler-skæg, eller også var han blevet påvirket i en positiv retning mod de nazistiske ideologier, mens de tyske soldater opholdt sig på Møltrup i 1944.

Klokken ti minutter i tolv dukkede kokken op på gårdspladsen iført ternede bukser og hvidt forklæde for at ringe med madklokken. På denne måde blev alle inden for høreafstand gjort opmærksom på, at det var på tide at sætte kursen mod spisesalen. I forbindelse med middagsmåltidet tog markfolkene hestene med hjem, hvor de blev vandet og fodret af staldkarlen 'Hitler', så de var klar til at tage en ny tårn efter middagspausen.

I spisesalen, som var udstyret med tre rækker borde med tilhørende stole og bænke, havde medarbejderne faste pladser ved det første bord lige inden for døren. For bordenden sad forstander Kastrup, mens markfolkene sad i rangfølge ud mod gårdsiden. På den anden side sad først stedfortræderen. Derefter fulgte de tre staldfolk med fodermesteren som den første.

Præcis klokken tolv rejste Peder Kastrup sig op og læste det daglige stykke fra andagtsbogen afsluttende med en fast bordbøn.

Med et 'velbekomme' kunne folkene så lange til fedene.

Middagsmaden bestod af to retter mad. En hovedret, hvis indhold mest havde basis i svinekød med tilhørende kartofler og sovs samt årstidens supper – især hvid- og grøn-kålssuppe. Efterretten var ofte kærnemælksvælling eller frugtgrød i alle afskygninger. Når middagsmaden var indtaget, kunne man lige nå et lille hvil, før arbejdet atter kaldte klokken 13.

*Heste og karle klar til at tage fat på arbejdet efter middagspausen. Foto: Timring Arkiv.*



Arbejdsdagen sluttede klokken 17:50, så man kunne nå at vaske sig nødtørftigt inden aftensmaden, hvor rester fra middagsmaden indgik som en lun ret. Ellers stod menuen på brød og forskelligt pålæg, der blev skyllet ned med mælk, the og vand.

Med hensyn til den personlige hygiejne var forholdene i 1947 mere primitive end i dag. Vaskerummet var indrettet i hovedbygningens vestre sidelænge, hvor der i dag er indrettet kontorer. Lokalet var udstyret med en vaskebænk, hvor hver mand havde sit eget vaskefad, sæbe og håndklæde. Her kunne de klare den daglige vask. Der var altid varmt vand, for én af gutterne havde det faste arbejde at sørge for, at der dagligt blev fyret op under gruekedlen. Skulle der gøres lidt ekstra ud af soigneringsen, var der i enden af rummet indrettet en plads, hvor der var mulighed for at tage et 'bad'. Først hældte man et par litermål vand ud over håret og kroppen for efterfølgende at sæbe sig ind fra top til tå. Derefter blev seancen afsluttet med endnu nogle litermål vand for at skylle sæben af.

Om sommeren var det nemmere, idet man badede i den nærliggende Møltrup Å. Med hensyn til logiet lå Niels' private gemak sammen med de andre karles i den vinkelbyggede sovebygning fra 1912, hvor også gutterne boede.

Niels Korshøjs ophold som tredje karl på Møltrup Optagelseshjem varede omkring 15 måneder fra 1. november 1947 til begyndelsen af februar 1949. Når han i dag som 88-årig ser tilbage og fortæller om sin tid på Møltrup, kan man mærke på ham, at det var en periode i hans liv, som han stadig sætter stor pris på. Niels har kun gode minder med fra Møltrup, hvor han mødte mange forskellige og interessante mennesker.

*Kostalden på Møltrup omkring 1928. Foto: Timring Arkiv.*



I 1947 husede Møltrup Optagelseshjem mange udsatte mænd, hvor livet af forskellige årsager havde slået en kolbøtte måske i form af tabt arbejde, druk og et dermed følgende forlist ægteskab. Dengang var der også en del vagabonder – især om vinteren.

Aldersmæssigt var gennemsnitsalderen på mændene noget højere end i dag. Det var sjældent, man mødte en person under 35 år.

Hver tredje weekend skulle Niels afløse i stalden, hvor der var 48 malkekøer samt ungkreaturer. Ved siden af kvægholdet var der nogle få grise og noget fjerkræ.

Når Niels afløste i stalden, skulle han passe tre af de seks malkemaskiner. Desuden skulle han hjælpe til med at hente ensilage, fodring af dyrene, mugning og almindelige renholdelse af stalden.

Arbejdsomt var der naturligvis mest at se til i sommerhalvåret i forbindelse med markarbejdet. Om vinteren bestod arbejdet mest af reparationer af maskinparken samt tærskning af kornet og indkørsel af foder til dyrene.

Mændene skulle også have noget at tage sig til i deres fritid. Derfor blev der på et tidspunkt blandt andet udlagt et stykke jord, der hvor skrammelpladsen og hundefsnittet ligger i dag, til en seks til otte kolonihaver.

På dette areal kunne de mænd, der havde lyst og energi udfolde deres evner inden for havebrug.

De fremavlede produkter havde mændene ikke selv de store muligheder for at bruge, så det meste blev vel solgt til Møltrups køkken og omliggende naboer. En del af jordbærerne er sikkert blevet afsat til købmanden i Timring.

Enkelte af haverne var også udstyret med et lille hus og et blomsterbed.

Efter veloverstået arbejdsindsats med gravning, såning og lugning kunne der efter Niels Korshøjs udsagn godt gå lidt kolonihavestemning i foretagendet med små, uofficielle 'fester' med, hvad der til hørte!

Sidenhen blev Niels blikkenslager i 1955, hvilket han ernærede sig ved frem til 1992, hvor han gik på pension.

- Svend Aage Madsen



Niels Korshøj sammen med sin tidligere arbejdsgiver Peder Kastrup.

Foto: Sv. Aa. Madsen 2018.